

- жим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37194902>.
- Ухвала Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ від 26.02.2014 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37432491>.
 - Судова практика в справах за участю нотаріуса. Рішення Дзержинського районного

- суду міста Харкова від 30.01.2014, справа № 2/638/558/14 // Бюлетень нотаріальної практики. Нотаріальна палата України. Журнал Нотаріат України. К.: 2014.
- Постанова Верховного суду України від 09.09.2014, справа №922/3658/13 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SD140154.html.

Строкач Ирина Ивановна
ОСНОВАНИЯ И ПОРЯДОК ОБЖАЛОВАНИЯ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ
НАДПИСИ НОТАРИУСА В СУДЕ И ЕГО ПОСЛЕДСТВИЯ

Статья посвящена основным проблемам оспаривания исполнительных надписей нотариуса в судебном порядке. Осуществлен анализ процессуального законодательства. Предложены пути решения.

Ключевые слова: исполнительная надпись, нотариус, суд, нотариальный акт, сделка.

Strokach Irina
GROUND AND PROCEDURE OF CHALLENGING THE EXECUTIVE ESSAY NOTARY
IN COURT AND ITS CONSEQUENCES

The scientific article is devoted to the problems of challenging the executive essay notary in courts. The analysis procedural legislation. The ways of solving these problems.

Keywords: executive essay notary, notary, court, notarial act, transaction.

Фурса Євген Євгенович,

кандидат юридичних наук, аташе на посаді другого секретаря Міністерства закордонних справ України

УДК 341.72+347.65

ЗАХИСТ НОТАРІАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ ТА ЙОГО ВПЛИВ
НА ПРАВА ГРОМАДЯН, ЮРИДИЧНИХ ОСІБ:
ДІЯЛЬНІСТЬ НОТАРІУСІВ ТА КОНСУЛІВ

У статті піднято проблему про захист нотаріальних документів, запропоновано шляхи такого захисту як нотаріусом, так і консулом. Внесено ряд пропозицій щодо удосконалення нотаріусом, консулом процедури вчинення нотаріальних дій, оформлення нотаріальних актів та удосконалення нотаріального діловодства. Розкрито значення захисту нотаріальних документів для реалізації громадянами, юридичними особами їхніх безспірних прав з метою надання їм юридичної вірогідності.

Ключові слова: нотаріальний документ, захист, нотаріус, консул, підпис, нотаріальний бланк.

Захист нотаріальних документів є багатоаспектною правовою проблемою, яка пов'язана з необхідністю удосконаленням як процедури вчинення уповноваженими особами нотаріальних дій, так і оформлення самого нотаріального акту. Окремі фахівці шукають способи вирішення існуючих проблем за рахунок недосконалостей в нотаріальній діяльності і в такому випадку саме з нотаріальним актом пов'язується недійсність договору та відповідних прав громадян. Нотаріальний документ слід сприймати у тому контексті, що він відрізняється від інших документів високою юридичною вірогідністю встановлених в ньому фактів, а також породжує довіру з боку населення та всіх уповноважених осіб до його змісту.

Розглядаючи захист нотаріальних документів в різних площинах, мусимо об'єктивно визнати, що способи захисту нотаріальних актів розширюються, зокрема, це прояв-

ляється у появі спеціальних нотаріальних бланків на яких викладаються нотаріальні документи. Такі бланки характеризуються низкою захисних знаків, які зменшують ризик підробки документів. Сучасна нотаріальна діяльність істотно прогресує за рахунок впровадження новітніх технологій, зокрема, оформлення нотаріальних документів за допомогою комп'ютерних технологій та Інтернету. Комп'ютер та Інтернет слід розцінювати не лише як засіб запам'ятовування корисної та необхідної нотаріусу (консулу) інформації, але й як засіб зберігання проектів нотаріальних документів, до яких швидко можуть вноситися зміни з урахуванням різних життєвих ситуацій, за вирішенням яких клієнти звертаються до нотаріуса, консула. Не можна не враховувати значення Інтернету для нотаріусів та консулів, завдяки якому в лічені секунди вони може отримати необхідну для вчинення

нотаріальних дій інформацію та передати відомості про вчинені нотаріальні провадження на зберігання на зовнішньому сервері, зокрема, шляхом внесення відомостей в різні електронні реєстри. Ці позитивні новітні риси зародків інформаційних технологій у нотаріальній діяльності застерігають підробку заповітів, зокрема, не можливість їх посвідчення попередньою датою, а також забезпечують від підробки нотаріального документу з посвідчення інших правочинів.

Тому ставлячи перед собою завдання дослідити захист нотаріальних документів в правовому контексті ми мусимо продовжувати говорити не тільки про підвищення захисту від підробки бланків нотаріальних документів при все більшому прогресі копіювальної техніки, а й про характерні ознаки нотаріального документу в правовому контексті, тобто як носія певної юридично вагомої інформації. Дійсно, нотаріуси здатні перевірити достовірність бланку в лічені секунди або отримати інформацію про те посвідчувався даний правочин, чи вносились до нього зміни, чи скасовувався він, чи має місце заборона відчуження об'єктів нерухомості тощо. Саме така інформація підвищує гарантії достовірності нотаріального акту. Нотаріальний бланк, посвідчувальний напис нотаріуса, його печатка є також захисними засобами нотаріального акту.

Але автор вважає доцільним зупинитися на аналізі проблеми щодо захисту нотаріальних актів, які виходять від посадових осіб консульських установ та дипломатичних представництв, оскільки до компетенції останніх як міжнародними (Віденська конвенція про консульські зносини), так і національними актами (ст. 38 Закону України «Про нотаріат») віднесено виконання нотаріально функції за кордоном. Автором уже ця проблема піднімалась та розкривалися питання, які мають істотне значення для оформлення консулом процесу вчинення нотаріальних дій та актів, зокрема, щодо процесу спадкування. Висловлено думку про доцільність використання консулом бланків нотаріальних документів, оскільки вони гарантовані від підробки, мають істотне значення для обігу нотаріальних актів у міжнародному просторі. З метою забезпечення дійсності нотаріальних актів запропоновано наділити консула повноваженнями щодо безпосередньої реєстрації, зокрема, нотаріальних актів, які мають відношення до спадкування у Спадковому реєстрі, оскільки заявники в силу об'єктивних обставин можуть не подати заяву про необхідність внесення відомостей про посвідчений наприклад, заповіт до даного реєстру, що може призвести до негативних наслідків [1]. З цієї метою автором запропоновано налагоджувати шляхи безпосередньої співпраці консульських установ з Міністерством юстиції України щодо забезпечення доступу консулів до реєстрів з метою отримання терміново інформації, необхідної для вчинення нотаріальних дій, забезпечення консула нотаріальними бланками. Така співпраця має регламентуватися у спільних підза-

конних актах Міністерства закордонних справ України і Міністерства Юстиції України, інформаційних листах та знайти своє нормативне закріплення у законодавстві [2]. Усі такі заходи нададуть можливість розширити повноваження консулів, тобто збільшити кількість нотаріальних дій, що позитивно позначиться на правах наших громадян та юридичних осіб за кордоном, які потребують такої правової допомоги, а також і поповнення державного бюджету.

Слід аналізувати й засоби, які індивідуалізують кожний нотаріальний документ, зокрема, таким засобом є особистий підпис особи при вчиненні нотаріальної дії. Особистий підпис учасника правочину на нотаріальному документі надає йому більшої захищеності і юридичної вірогідності та є доказом безпосередньої участі у вчиненні нотаріальної дії заявника на зовнішньому носії – нотаріальному документі, а не лише в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій. Так, при видачі свідоцтва про право на спадщину має бути присутній спадкоємець і цей факт можна встановити за відповідним реєстром, але наявність підпису спадкоємця в свідоцтві дозволить встановлювати безпосередній факт його згоди на отримання спадщини та свідоцтва про право на спадщину. Зрозуміло, що це положення дискусійне і орієнтоване на те, щоб привернути увагу на наступних більш складних положеннях, які стосуватимуться зв'язку змісту нотаріального документу, зафіксованого у законодавстві, з теорією нотаріального процесу та цивільним правом.

Зокрема, розглянемо встановлені у Правилах ведення нотаріального діловодства, затверджених Наказом Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 (надалі – Правила), назви форм та відповідний зміст свідоцтв, щоб відповідно їх сприймати. Так, форма № 9 називається «Свідоцтво про право на спадщину на обов'язкову частку щодо нерухомого майна, у разі якщо частка у спадщині спадкоємця за заповітом залишилась відкритою», а сам документ (свідоцтво) з невідомих причин отримало назву «Свідоцтво про право на спадщину за законом», хоча право на обов'язкову частку визначається лише при спадкуванні за заповітом. Цілком зрозуміло, що ця проблема не зовсім продукується Міністерством юстиції України, оскільки воно стало заручником недосконалості понятійного апарату ЦК, де визначено лише два види спадкування: за заповітом і законом, а право на обов'язкову частку здійснюється при спадкуванні за заповітом і всупереч волі заповідача, тобто відповідно до ст. 1241 ЦК. Отже, через брак законодавчо встановлених понять можна говорити лише про такі види спадкування як за законом та заповітом. Але ж з урахуванням правового змісту права на обов'язкову частку, деякі вчені виділяють третій вид спадкування та дають йому самостійну назву: «Спадкування за правом на обов'язкову частку у спадщині» [3]. Більше того, у разі одночасного спадкування і за заповітом, і за законом, коли

не вся спадщина охоплена заповітом матиме місце змішане спадкування [4], яке так само потрібно визнати відносно самостійним видом спадкування. Інакше виходить, що назва не відповідає правовому змісту документа.

Якщо ж проаналізувати застосоване в назві форми поняття «... частка у спадщині спадкоємця за заповітом залишилась відкритою», то можна помітити, що ні в ЦК, ні в Законі України «Про нотаріат» не застосовується поняття «відкрита частка у спадщині». Загалом це поняття заслуговує на особливу увагу і на дослідження наслідків такого стану в теоретичному плані.

Автор вважає, що спадкоємець, який отримав право на спадкування, але не реалізував його до смерті в установленому законом порядку (ст. 182 ЦК) не може вважатися таким, що став власником майна. Тому при наявності в нього спадкоємців вони можуть стати його правонаступниками, а при відсутності спадкоємців, на нашу думку, тут не може йтися про визнання успадкованих, але не зареєстрованих прав, відумерлою спадщиною. За аналогією з договором дарування ч. 3 ст. 723 ЦК, де смерть однієї із сторін припиняє договір дарування, так само має вважатися право на отримання свідоцтва про право на спадщину припиненим. Питання полягає в тому, що для відкриття спадщини потрібні правовстановлювальні документи на майно, а таких в даному конкретному випадку не існує. Априорі, заповідач бажав успадкування спадщини зазначеними в заповіді спадкоємцями, а при їх відсутності або неотриманні прав на спадщину має наставати спадкування за законом. Тому автор пропонує це питання вирішувати відповідно до волі заповідача та аналогії закону та праву, а не за формальним підходом, тобто має встановлюватися строк, протягом якого повинна бути усунена невизначеність – чи став спадкоємець, який прийняв спадщину, власником майна чи ні.

Загалом, яка правова мета зазначення в документі положення про те, «що свідоцтво про право на спадщину за заповітом на майно ще не видано»? Парадокс цього документу полягає в тому, що він в окремих випадках не матиме правового значення, наприклад, коли єдиний спадкоємець за заповітом не отримує свідоцтва про право на спадщину, помер і в нього не буде правонаступників. Отже, спадкоємці за правом на обов'язкову частку, як спадкоємці за законом першої черги, мають отримувати право на спадкування за законом. І це лише один приклад, коли нормативно встановлена форма потребує всебічного ґрунтовного наукового аналізу.

На цьому етапі ми маємо завершити дослідження цієї проблематики і встановити, що буквальний зміст встановлених у Правилах форм і відповідно нотаріальних документів потребує узгодження теорії, вимог законодавства та нотаріальної практики, щоб назви документів відповідали їх змісту, а зміст таких актів однозначно тлумачився і породжував правові наслідки.

Розглянемо інший більш простий приклад забезпечення надійності нотаріальних документів в сучасних умовах. На наш погляд, потрібно сприймати нотаріальну діяльність системно і постійно її вдосконалювати відповідно до потреб суспільства. Так, на цьому шляху існує декілька вагомих неузгодженостей, які потрібно враховувати в сучасних умовах. Наприклад, значна кількість громадян України отримує під час антитерористичної операції травми несумісні із можливістю підписати нотаріальні документи або вони перебувають тимчасово в такому стані, тому виникає складна ситуація, коли замість таких осіб мають підписувати документи інші особи.

Очевидно, що значна частина з таких громадян має фізичну можливість прикласти до нотаріального документу факсиміле. Отже, виникатиме риторичне питання, а що в такій ситуації краще, підпис іншої особи (п. 5 глави 9 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України) чи відтиск факсиміле? Можливо, що в таких ситуаціях фахівці здатні розробити й інші засоби фіксації волі заявника, наприклад, голографічні індивідуальні марки тощо, але потрібно щось робити, щоб допомогти таким особам гарантувати їх права.

Як свідчить судова практика не завжди однозначно виправданими є такі ситуації, коли після смерті осіб, замість яких підпис вчинила інша особа, виникатиме спірне питання, а чи дійсно ця особа не могла вчинити підпис особисто, особливо, коли родичі або члени сім'ї не бачили стану, у якому знаходилась ця особа.

Може виникати й питання про персоніфікацію тієї особи, яка була обрана для підписання документу. Так, на практиці автор стикався із такою життєвою ситуацією. Заповідач позбавив свою доньку спадщини. У доньки викликав сумнів підпис батька, який був вчинений на заповіді, тому що вона добре знала підпис батька. На заповіді мав місце підпис невідомої для спадкоємиці особи і позначена присутність двох свідків, яких вона так само не знала, хоча в неї були нормальні стосунки із батьком-заповідачем, вона знала його друзів, сусідів, які могли бути свідками. Згодом виявилось, що всіх трьох осіб, зокрема, свідків та особу, яка підписувала замість заповідача заповіт запросила спадкоємиця за заповітом. Така ситуація прямо не заборонена законом, але не відповідає положенню про те, що коли заповідач бажав посвідчити заповіт при свідках, то має на увазі тих осіб, які йому відомі. Тут очевидна суперечність даної ситуації з п. 2 ч. 4 ст. 1253 ЦК, оскільки спадкоємець за заповітом не може бути свідком. Отже, з цього положення логічно має випливати висновок, що спадкоємець на користь якого посвідчується заповіт не може сам визначати та запрошувати свідків, які будуть присутні при посвідченні такого заповіту. Однак, через відсутність прямої заборони про це у законі суди не беруть до уваги дане положення. Отже, такі ситуації на практиці можуть викликати сумнів в достовірності нотаріального документа.

Якщо до цього додати, порівняння з можливістю використання електронного підпису, де фактично відсутня особа ставить свій підпис, то заборона використовувати факсиміле замість підпису видається не завжди виправданою. Дійсно, коли особа здатна розписатися, то наявність факсиміле замість власноручного підпису викликати сумнів в достовірності нотаріального документу, хоча для ускладнення підробки можна, на наш погляд, використовувати факсиміле поряд з підписом або як його продовження. Тобто факсимільний підпис неприпустимий, коли він замінює особистий, але не повинен нотаріус чи консул забороняти особі забезпечувати себе більшими гарантіями від підробки документа. Наприклад, спадкоємець знаходиться у важкому стані, тому підпис може бути зроблений тремтячою рукою, бути нерозбірливим. Тому автор вважає, що факсиміле може використовуватися підписантом поряд з власноручним підписом.

Автор загалом не проти участі свідків при посвідченні тих чи інших правочинів, але вважає, що такі ситуації не завжди є однозначними. Так, в дореволюційний період [5] також залучали до участі в посвідченні договорів свідків-сусідів, але обирали їх з поважних осіб і загальновідомих своєю порядністю громадян [6]. Сьогодні при збільшенні населення в містах не завжди можна знайти загальновідомих своєю порядністю сусідів, але обирати свідків потрібно серед знайомих членам сім'ї осіб, а не запрошувати невідомих людей. З метою забезпечення захисту нотаріальних документів дане положення має знайти закріплення в Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

Зокрема, у ч. 3 ст. 1250 ЦК наголошується, що про оголошення секретного заповіту складається протокол, який підписують нотаріус та свідки. У протоколі записується весь зміст заповіту. При цьому, ні у Законі, ні у підзаконних актах не йдеться, хто може бути такими свідками і ким вони запрошуються. Тепер уявимо собі картину, коли секретний заповіт оголошується після смерті мільярдера, а в залі присутні лише члени сім'ї та близькі родичі, які сподівалися отримати спадок, але секретний заповіт змінює порядок спадкування за законом. Отже, частина зі спадкоємців за законом або всі спадкоємці (близькі родичі та члени сім'ї) позбавляються права на спадкування, що відбудеться надалі, не важко уявити... Дійсно, заповідач може пожартувати і надати пустий конверт як секретний заповіт, але хто повірить в такий жарт. Можливо, що у такому заповіті можуть бути умови, які суперечать закону, він може бути визнаний недійсним при наявності дописок, підчисток, відсутності дати тощо.

Однак, не потрібно чекати виникнення таких ситуацій на практиці, щоб усувати відповідні прогалини у законодавстві, гасити конфлікти, ліквідувати наслідки правопорушень та, можливо, й злочинів. Достатньо представити собі таку ситуацію, щоб виробляти спо-

соби захисту волевиявлення заповідача та забезпечувати нотаріуса, консула і свідків від можливого тиску. В усякому разі, протокол про оголошення секретного заповіту мають підписувати всі із запрошених на оголошення, хто не заперечує його дійсність, а також ті, хто помітив обставини, що заперечують його дійсність чи мають зауваження до порядку його оголошення нотаріусом, консулом і вони повинні наділятися правом висловити свої заперечення безпосередньо в нотаріальному акті.

Тобто секретний заповіт важко назвати нотаріальним документом, оскільки він складається самостійно заповідачем і в запечатаному конверті передається нотаріусу, консулу на зберігання, але в силу його зберігання нотаріусом, консулом та у зв'язку з нотаріальною діяльністю по його оголошенню ми мусимо забезпечити надійну схему донесення останньої волі заповідача до спадкоємців, а також забезпечити нотаріуса, консула від можливого тиску на нього при сучасній недостатньо продуманій процедурі його оголошення. Автор погоджується із запропонованим вченими способом запрошення всіх заінтересованих осіб для оголошення секретного заповіту, який полягає в тому, що на секретному заповіті потрібно зробити позначку, що він має оголошуватися лише після відкриття списку тих осіб, яких саме заповідач вважав за необхідне запросити на оголошення заповіту. Список таких осіб має знаходитися у запечатаному конверті або може бути переданий нотаріусу на зберігання[7].

Але знищення чи пошкодження окремого документу може бути здійснено технічним працівником (помічником нотаріуса) за домовленістю з іншими особами, а це вже ознака злочину. Тому слід у Законі та Правилах нотаріального діловодства передбачити перелік тих документів, до яких ні помічники, ні інші працівники приватного нотаріуса чи консульської установи не повинні мати доступу. Вважаємо, що такий захист повинен забезпечуватися щодо документів, прийнятих на зберігання (п. ст. 34 Закону та п.3.8.8. Положення про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах і консульських установах України), примірників договорів та заповітів, особливо, секретних заповітів, оскільки достатньо лише пошкодити конверт, щоб створити умови для визнання у майбутньому такого заповіту недійсним. Але ж це остання воля заповідача, яка традиційно вважалася на Україні непорушною.

Важливим для захисту нотаріальних документів є процес заміщення приватного нотаріуса іншим, оскільки на підставі угоди про заміщення здійснюється передача документів та майна, з початку від нотаріуса якого мають заміщати до нотаріуса, який буде заміщати, а потім навпаки. У цьому випадку за логікою розподілу відповідальності потребується ревізія документів та майна посвідченню акту їх передачі-прийняття[8]. Але, на думку автора, доцільно в Україні поряд із паперовим архівом нотаріальних документів та загальними

реєстрами запровадити електронний архів нотаріальних документів та реєстру, якими може користуватися нотаріус-замісник, наприклад, йому потрібно буде видати копію, дублікат документи. Усі дії та вторгнення у реєстр будуть фіксуватися, тому це може забезпечити нотаріальний архів (документи) нотаріуса, якого заміщують від підробок та їх знищення. Паперовий архів нотаріальних актів не передавати нотаріусу -заміснику.

Отже, слід говорити про забезпечення системних засобів гарантування дійсності нотаріальних документів, які відтворюють волю осіб, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії, а також тих фактів, що встановлюються нотаріусом, консулом. Нотаріальний акт має сприйматися як безспірний доказ певної юридичної обставини і, відповідно, до принципів міжнародного нотаріату розцінюватися вище, ніж будь-який інші докази, оскільки ці докази є кваліфікованими, тобто створюються компетентними фахівцями.

Автор підтримує думку вчених, які давно говорили про необхідність впровадження технічних засобів для фіксування здійснення важливих нотаріальних проваджень [9], але дане положення до нині не впроваджене в нотаріальну практику. Сьогодні навіть державні суди впровадили звукозапис як обов'язковий елемент фіксування судового розгляду справ і на альтернативних засадах відеозапис з'явився в державній виконавчій службі. Тобто, поряд зі свідками з метою захисту нотаріальних документів об'єктивно потрібно впроваджувати звуко-відеозапис, щоб систему доказів «зламати» було неможливо або, як мінімум, складніше це було зробити. Наприклад, коли особа захворіла і вважає за необхідне посвідчити заповіт, то вчинений тремтливими руками підпис стане очевидним доказом хворобливого, тобто незвичайного стану такої особи, що може викликати сумнів в достовірності документа. Але наявність відеозапису, в якому буде підтверджуватися адекватність відповідей заповідача на запитання нотаріуса, а можливо й роз'яснення волі заповідача на предмет саме такого змісту заповіту стане очевидним доказом дійсності його волевиявлення [10].

Наведені автором напрямки підвищення захисту нотаріальних документів не слід сприймати як критику сучасної нотаріальної діяльності, а навпаки пропонується не заспокоюватися і рухатися далі на шляху розвитку гарантій охорони прав громадян у нотаріальному порядку.

Очевидно, що сучасні виклики щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування на видачу свідоцтв про право на спадщину та про право власності на частку в спільному майні подружжя [11] має стимулювати нотаріусів і, насамперед, приватних до поліпшення їх діяльності. Аналогічно нині має вдосконалюватися процедура вчинення нотаріальних дій посадовими особами консульських установ, так як сьогодні велика кількість громадян України, які перебувають за кордо-

ном потребують надання їм якісних нотаріальних послуг.

Сьогодні висловлюються застереження про можливі кризові явища в нотаріаті, які можуть призвести до його зникнення або перетворення в прообраз англійського. Але у сучасних тенденціях щодо передачі повноважень на видачу свідоцтва про право на спадщину органам місцевого самоврядування слід вказати як на позитивні, так і негативні аспекти. Позитивне в цій новелі для громадян полягає в наближенні нотаріальних послуг до населення і так усувається монополізація приватного нотаріату.

Об'єктивно, негативні аспекти полягають у тому, що малодосвідчені фахівці допускаються до надання нотаріальних послуг на невідомо яких засадах, оскільки в Законі не позначено, що вони виконуватимуть лише певну роль – надання відповідних нотаріальних послуг і здійснюватимуть лише державну реєстрацію. Отже, така їх функція може бути сумісництвом, тимчасовим явищем тощо, а це не призводитиме до самовдосконалення їх професійних здібностей тощо. Важливо й те, що так нотаріальна процесуальна форма документів значно спрощуватиметься. Але найголовніша небезпека криється в тому, що певне коло непрофесійних та недобросовісних суб'єктів, які мають доступ до державних електронних реєстрів постійно розширюється, а це в свою чергу диктує зростання небезпеки, спроб несанкціонованої зміни даних, внесення помилкової або відверто недостовірної інформації, що може поставити під сумнів їх достовірність, оскільки відповідальність таких осіб непропорційно нижча ніж в нотаріусів тощо. У Законі не конкретизовано зобов'язань в часі щодо застосування відповідних новел, тобто таке положення слід сприймати як застереження на майбутнє. У той же час, якщо відповідний Закон буде удосконалено і конкретизовано, а також наслідки його запровадження будуть давати позитивні результати для населення, то потенційна загроза може перетворитися на реальну і від такої конкуренції може постраждати значна кількість нотаріусів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фурса Є.Є. Вчинення консулом нотаріальних дії щодо спадкування майна // Автореф. канд. юрид. наук (12.00.03). К., 2015. – С.9.
2. Там само. – С. 14
3. Вперше таку пропозицію зробив Фурса Є.І. в дисертаційному дослідженні «Спадкові відносини у нотаріальній та судовій практиці» / автореф. канд. юрид. наук (12.00.03). – К. 2004, – 20; Фурса С.Я., Фурса Є.І. Спадкове право: теорія і практика. – К.: Атіка, 2002. – С. 26.
4. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2008. – С.
5. Дореволюційний договір купівлі-прожачу садиби від 1909 року у участю свідків – свідів / В кн. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Нотаріат в Україні: теорія і практика. – К.: А.С.К., 2001. – С. 742–744.

6. Шлюбний договір – шетар кримських караїмів, який посвідчувався у присутності старійшин (свідків) відомих та поважних людей / В книзі Фурса С.Я. Фурса Є.І. Драгневич Л.Ю. Сімейне право: Нотаріат Адвокатура Суд. – К.: Видавець Фурса С.Я., 2005. – 347–355.
7. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Секретний заповіт, заповіт за участю свідків та за участю особи, яка погодилась його виконувати / Спадкове право: Нотаріат Адвокатура Суд. – К.: видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2008. – С.57–61; Панталієнко Я.П. Особливості встановлення та посвідчення юридичних фактів при посвідченні секретного заповіту / Панталієнко Я.П. Процедура вчинення нотаріальних проваджень // Автореф. канд.юрид. наук (12.00.03). – К., 2010. – С. 13–15.
8. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Нотаріат в Україні. Загальна частина. – К.: Вентурі, 1999. – С. 93.
9. Фурса С.Я. / В кн. Нотаріальний процес. Теоретичні основи. – К., Істина, 2002. Фурса С.Я. Фіксація нотаріальних проваджень як одна із складових нотаріальної процедури / В кн. Теорія нотаріального процесу. – К.: Алерта: Центр учбової літератури, 2012. – С. 535–545; Білозерська Є.І. Фіксація нотаріального процесу технічними засобами як одна із умов його достовірності / Бюлетень Вищої ради юстиції. – 2011. – 1(5). – С. 200–206.
10. Фурса С.Я. Нотаріальна процедура посвідчення заповітів/ Спадкове право: Нотаріат Адвокатура Суд. – К.: Видавець С.Я.: КНТ, 2008. – С. 61–62.
11. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо деяких питань спадкування)» від 20 жовтня 2014 р. № 1709-VII // [http:// zakon 2. rada. gov. ua / laws / show 1709-18](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1709-18).

Фурса Евгений Евгеньевич

ЗАЩИТА НОТАРИАЛЬНЫХ ДОКУМЕНТОВ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ПРАВА ГРАЖДАН, ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ: ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НОТАРИУСА И КОНСУЛА

В статье поднята проблема о защите нотариальных документов, предложены пути такой защиты как нотариусом, так и консулом. Внесен ряд предложений по совершенствованию нотариусом, консулом процедуры совершения нотариальных действий, оформление нотариальных актов и совершенствования нотариального делопроизводства. Раскрыто значение защиты нотариальных документов для реализации гражданами, юридическими лицами их бесспорных прав в целях предоставления им юридической достоверности.

Ключевые слова: нотариальный документ, защита, нотариус, консул, подпись, нотариальный бланк.

Fursa Yevgen

NOTARIAL DOCUMENTS PROTECTION AND ITS IMPACT ON THE RIGHT CITIZENS, LEGAL PERSONS: NOTARY AND CONSUL ACTIVITIES

The article raised the issue of the protection of notarial documents the ways of protection such as a notary and consul. Made a number of proposals to improve notary, consul procedures notarial acts, execution of notarial acts and improvement notary office. Reveals the importance of protection of notary documents for the implementation of citizens, legal persons of their indisputable rights to provide them with legal certainty.

Keywords: notarial document protection, notary, consul signature notarized form.